

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004409

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-08-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Терещенко Роман Анатолієвич

2. Roman A. Tereshchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0005-1708-2799

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 032 Історія та археологія

Дата захисту: 05-08-2026

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14578

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 26.03, 03.19.21

Тема дисертації:

1. Російсько-українська війна в політиці пам'яті України (2014–2022)
2. The Russian-Ukrainian War in Ukraine's Memory Politics (2014–2022)

Реферат/анотація:

1. АНОТАЦІЯ Терещенко Р. А. Російсько-українська війна в політиці пам'яті України (2014–2022). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія». – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Дрогобич, 2026. Дисертаційне дослідження присвячене комплексному вивченню інституційного, нормативно-правового та соціокультурного вимірів державної політики пам'яті в Україні щодо російсько-української війни у період 2014–2022 рр. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше в українській історіографії на рівні дисертаційного дослідження комплексно проаналізовано політику пам'яті щодо російсько-української війни в період до повномасштабного вторгнення. Класифіковано державні та недержавні інституції, що формують політику пам'яті. Здійснено класифікацію нормативно-правових актів 2014–2022 років на дві функціональні групи: ті, що

трансформували символічний простір (декомунізаційне законодавство), та ті, що формували комеморативні стандарти (статус ветеранів, термінологія війни). Проведено аналіз трансформацій суспільної свідомості через зіставлення даних соціологічних опитувань за досліджуваний період. Простежено взаємозв'язок між етапами політики пам'яті та цілеспрямованими діями Президентів України. Розроблено дворівневу періодизацію: загальну (чотири етапи еволюції державної політики пам'яті, 1991–2022 рр.) та спеціальну (п'ять етапів політики пам'яті саме про російсько-українську війну: спонтанна комеморація, законодавча інституалізація, інституційна консолідація, радикалізація меморіального дискурсу та кодифікація). Доведено паралельний, а не послідовний характер інституалізації пам'яті про війну. Проаналізовано зміни до шкільних програм та підручників з погляду візуального та текстового наративу. У дисертації встановлено, що еволюція державної політики пам'яті пройшла чотири етапи: 1991–2004 рр. – пошук балансу між національним становленням і радянськими реліктами; 2005–2010 рр. – активізація меморіальної політики, визнання Голодомору актом геноциду, створення УІНП; 2010–2013 рр. – регрес, повернення до радянських наративів; 2014–2022 рр. – радикальна трансформація під впливом Революції Гідності та збройної агресії РФ. Встановлено, що трансформацію зумовив комплекс детермінант чотирьох рівнів: історичних (колективні травми – Голодомор, сталінські репресії), суспільно-політичних (Революція Гідності та збройна агресія), державно-інституційних (декомунізаційне законодавство, діяльність УІНП) та інформаційно-просвітницьких (система освіти, медіа, цифрові технології). Доведено, що до початку повномасштабного вторгнення 2022 р. Україна підійшла з уже сформованим базисом національної пам'яті як ресурсом суспільної стійкості. З'ясовано, що у 2014–2022 рр. було здійснено масштабну інституційну перебудову політики пам'яті, яка набула характеру багаторівневої системи: інститут Президента забезпечував концептуальне бачення та легітимізацію нового наративу, реформований УІНП перебрав роль ідеологічного модератора, новостворене у 2018 р. Міністерство у справах ветеранів інституціоналізувало статус захисника як центральної фігури героїчного наративу. На локальному рівні органи місцевого самоврядування перетворилися на активних суб'єктів меморіальної політики. Важливою рисою стала синергія державних інституцій та громадянського суспільства: волонтерські фонди, ветеранські спілки, музейні ініціативи (Національний музей Революції Гідності, Музей АТО в Дніпрі) сформували мережу недержавних акторів комеморації. Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що запропонована дворівнева періодизація політики пам'яті може використовуватися УІНП та МКІП як аналітична рамка для планування меморіальних стратегій повоєнного періоду. Виявлена фрагментованість нормативно-правового поля (понад 156 актів від 19 органів влади) обґрунтовує потребу в його систематизації, актуальність якої підтверджена ухваленням у 2025 р. базового закону «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу». Результати порівняльного контент-аналізу чотирьох шкільних підручників, де виявлено різні наративні та візуальні стратегії подачі теми війни, можуть бути використані МОН для розробки методичних рекомендацій щодо висвітлення російсько-української війни у навчальній літературі. Матеріали дисертації можуть слугувати основою для підготовки спецкурсів з новітньої історії України, політології та музеєзнавства у закладах вищої освіти. Ключові слова: політика пам'яті, російсько-українська війна, комеморація, декомунізація, мнемонічна безпека, Український інститут національної пам'яті, меморіалізація, символічний простір, національна ідентичність, ветеранська політика, історична пам'ять, комеморативний календар.

2. SUMMARY Tereshchenko R. A. The Russian-Ukrainian War in Ukraine's Memory Politics (2014–2022). – Qualifying scientific work as a manuscript. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in specialty 032 «History and Archaeology». – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Drohobych, 2026. The dissertation is devoted to a comprehensive study of the institutional, legal, and sociocultural dimensions of the state memory politics in Ukraine regarding the Russian-Ukrainian war in the period 2014–2022. The scientific novelty of the results lies in the fact that for the first time in Ukrainian historiography, at the level of a dissertation study, memory politics regarding the Russian-Ukrainian war has been comprehensively analyzed for the period preceding the full-scale invasion. State and non-state institutions that shape memory politics have been classified. A classification of regulatory acts of 2014–2022 into two functional groups has been carried out: those that transformed the symbolic space (decommunization legislation) and those that established commemorative

standards (veteran status, war terminology). An analysis of transformations in public consciousness through the comparison of sociological survey data has been conducted. The interrelation between the stages of memory politics and the purposeful actions of the Presidents of Ukraine has been traced. A two-level periodization has been developed: a general one (four stages of evolution of state memory politics, 1991–2022) and a specialized one (five stages of memory politics specifically concerning the Russian–Ukrainian war: spontaneous commemoration, legislative institutionalization, institutional consolidation, radicalization of memorial discourse, and codification). The parallel rather than sequential character of the institutionalization of war memory has been proven. Changes to school curricula and textbooks have been analyzed from the perspective of visual and textual narrative. The dissertation established that the evolution of state memory politics went through four stages: 1991–2004 – the search for a balance between national development and Soviet relics; 2005–2010 – activation of memorial policy, recognition of the Holodomor as an act of genocide, creation of the UINM; 2010–2013 – regression, return to Soviet narratives; 2014–2022 – radical transformation under the influence of the Revolution of Dignity and the armed aggression of the Russian Federation. It was established that the transformation was driven by a complex of determinants at four levels: historical (collective traumas – the Holodomor, Stalinist repressions), socio-political (the Revolution of Dignity and armed aggression), state-institutional (decommunization legislation, the activities of the UINM), and informational-educational (the education system, media, digital technologies). It was proven that by the beginning of the full-scale invasion in 2022, Ukraine had already formed a foundation of national memory as a resource of societal resilience. The practical significance of the results is determined by the fact that the proposed two-level periodization of memory politics can be used by the UINM and the Ministry of Culture and Information Policy as an analytical framework for planning memorial strategies in the postwar period. The identified fragmentation of the regulatory field (over 156 acts from 19 government bodies) substantiates the need for its systematization, the relevance of which was confirmed by the adoption in 2025 of the foundational law "On the Principles of the State Policy of the National Memory of the Ukrainian People." The results of the comparative content analysis of four school history textbooks, which revealed different narrative and visual strategies for presenting the war theme, can be used by the Ministry of Education and Science for developing methodological recommendations on covering the Russian–Ukrainian war in educational literature. The dissertation materials can serve as the basis for preparing special courses on modern Ukrainian history, political science, and museum studies in higher education institutions. Key words: memory politics, Russian–Ukrainian war, commemoration, decommunization, mnemonic security, Ukrainian Institute of National Memory, memorialization, symbolic space, national identity, veteran policy, historical memory, commemorative calendar.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Свійонтик О., Терещенко Р. Діяльність Українського інституту національної пам'яті щодо збереження пам'яті про сучасну російсько-українську війну у 2014–2021 роках. Новітня доба / гол. ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2024. Вип. 12. С. 18–32. DOI: 10.33402/nd.2024-12-18-32
- 2. Карпенко О., Свійонтик О., Терещенко Р. Інформаційна складова національної безпеки України в умовах сучасної російсько-української війни: історіографічний огляд. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 10(28). С. 1027–1040. DOI: 10.52058/2786-6300-2024-10(28)-1027-1040

- 3. Терещенко Р. Державна політика пам'яті в Україні: президентський фактор, історичні виклики та еволюція до 2022 року. *Axis Europae*. 2025. № 7. С. 180–198. DOI: 10.69550/3041-1467.7.333199
- 4. Терещенко Р. Характеристика нормативно-правового забезпечення політики пам'яті в Україні у 2014–2022. *Axis Europae*. 2025. № 8. DOI: 10.69550/3041-1467.8.348622
- 5. Терещенко Р. Меморіалізація російсько-української війни у 2014–2022 рр.: взаємодія державних та низових ініціатив. *Zaporizhzhia Historical Review*. Запоріжжя, 2025. Том 11. № 63. С. 155–163. DOI: 10.26661//zhv-2025-11-63-17
- 6. Ніколаєв С., Терещенко Р. Діяльність Українського інституту національної пам'яті щодо збереження пам'яті про сучасну російсько-українську війну у 2022 р. // *Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки*. Том I / Ред.: В. Ільницький, М. Галів. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 34–37.
- 7. Терещенко Р. Політика історичної пам'яті у вищій освіті України: приклади тенденцій та змін в період російсько-української війни 2014–2022. У: *Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки*. Том III / [Ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2025. С. 144–146.
- 8. Терещенко Р. Інституційні засади формування пам'яті про російсько-українську війну 2014–2022 років. У: *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. Том XIX / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Миколаїв, 2025. С. 90–92.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Біла Світлана Ярославівна

2. Svitlana Bila

Кваліфікація: к. і. н., доцент, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9506-2789

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Каліщук Оксана Миколаївна
2. Oksana M. Kalishchuk

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1272-7920

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Турченко Галина Федорівна
2. Halyna F. Turchenko

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5020-6152

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тельвак Віталій Васильович
2. Vitalii V. Telvak

Кваліфікація: д.і.н., професор, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2445-968X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Галів Микола Дмитрович

2. Mykola D. Haliv

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7068-3124

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Ільницький Василь Іванович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Ільницький Василь Іванович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Івах Світлана

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна